

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava-**Staré Mesto**

Adresa: Továrenská ulica

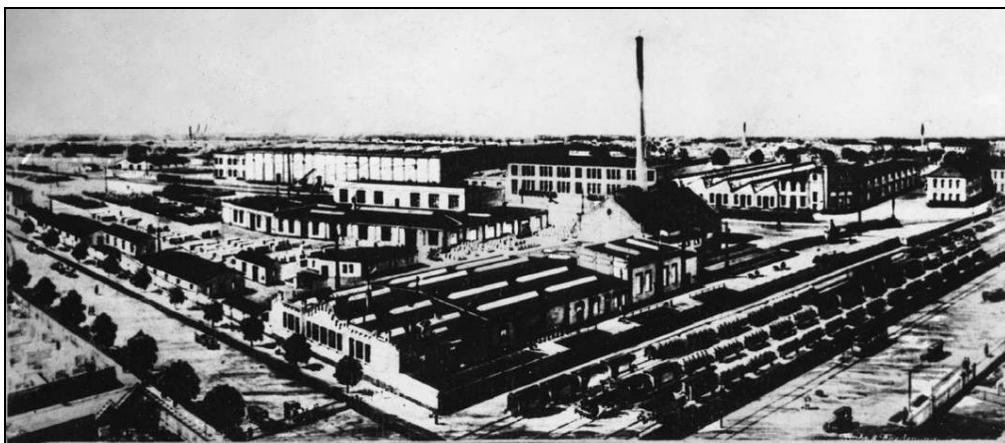
Adresa popisom: medzi Dostojevského, Bottovou a Mlynskými nivami

Typ pamätihodnosti: zaniknutá

Názov pamätihodnosti: bývalá **továreň Kablo**

Číslo v zozname MČ: zoznam nie je t.č. vypracovaný

Foto:

Stav začiatkom 20.storočia

Popis:

Zakladateľom továrne bol Egon Bondy, ktorý v roku 1894 začal na mieste dnešnej Káblvky vyrábať struny do hodín. Továreň na káble vznikla ako účastinná spoločnosť so sídlom v Budapešti v roku 1895 a Bondy s 30 robotníkmi začal s jej výstavbou na Továrenskej ulici v Bratislave. S výrobou sa začalo v roku 1896 v malej prízemnej budove.

Vyrábala sa tu vodivý materiál, izolované drôty a olovené káble. Továreň sa zo skromných začiatkov vypracovala na firmu svetového mena. Už v roku 1910 vyvážala svoje izolované káble do celého sveta. Na rozlohe 1,5 ha pracovalo 300 robotníkov a 9 úradníkov.

Podnik sa postupne rozrastal, na plánoch z Archívu mesta Bratislavy z rokov 1895, 1900, 1901-1910, 1911-1920, je jasne čitateľné, ktoré výrobné haly v ktorých rokoch vznikli. Najstaršie jadro Káblvky bolo na rohu dnešnej Továrenskej ulici a Dostojevského rade a pozostávalo z malej vrátnice (Portier) vedľa vchodu do továrenského areálu. Oproti vrátnice bola kancelária a sklad, za nimi strojárň (Maschinenhaus), kotolňa (Kesselhaus), v blízkosti nich sa nachádzala studňa (Brunnen). Pozdĺž uvedených priestorov sa nachádzali dve veľké výrobné haly (Shedsaal), za ktorými bol komín (Schornstein). Do roku 1900 pribudli ďalšie výrobné haly, ale aj ďalší komín, zámočnícka a stolárska dielňa, WC. Na Ortvyayovom pláne z roku 1904-5 je vyznačená Káblvka 4 budovami z ulice Gyár a to po maďarsky ako Sodrony gyár, po nemecky Kabel Fabrik- teda káblvka továreň. V roku 1907 bola na rohu Mlynských Nív a Dostojevského radu v areáli Káblvky postavená budova, kde sa vyrábali izolované rúry. V roku 1910 pribudol závod Gumon (výrobné haly boli na dnešnej Košickej ulici) ako pobočný závod, ale aj veľká výrobná hala v najstaršej časti priestoru Káblvky. Na ďalšom pláne je zachytený stav továrenského areálu Káblvky v rokoch 1911- 1920 v roku 1926 zakúpila spoločnosť Prvá maďarskú káblvú továreň, v roku 1927 založila a postavila továreň na káble v Krakove a v roku 1928 zakúpila továreň Isolatorenwerke vo Viedni.

Hoci za 1. ČSR previezli zo závodu Káblvka výrobu izolačných rúr do Kolína v Čechách, celková zamestnanosť neklesla, nakoľko sa rozšírila výroba článkov z gumonu a futurit

Aj základný závod sa rozrastal – v roku 1930 odkúpil objekty továrne na papier a surovú lepenku firmy Rei(?)mann a Thunke. Objekty dodnes existujú, majú typickú plastickú tehlovú ornamentálnu výzdobu fasád. V roku 1933 odkúpili postupne továreň na laky na Továrenskej ulici č. 12, továreň na oceľové konštrukcie na Továrenskej 14 a továreň na mydlo na Továrenskej ulici č. 16. Od roku 1950 bol na tomto mieste vybudovaný Výskumný ústav káblov a izolantov.

Literatúra a pramene:

Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. Albert Marenčin vydavateľstvo PT. Bratislava, 2009.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP v Bratislave

Autor fotodokumentácie: repro – pozri literatúra

Dátum: 1986, 2006, 2008, 2011

